

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/13369,Fabryka-Samochodow-Ciezarowych-im-Boleslawa-Bieruta-w-Lublinie.html>
2022-01-21, 21:07

Fabryka Samochodów Ciężarowych im. Bolesława Bieruta w Lublinie

Fabryka Samochodów Ciężarowych im. Bolesława Bieruta w Lublinie, powstała w 1950 i w ciągu kilku lat stała się największym zakładem pracy na Lubelszczyźnie; produkowano gł. samochody dostawcze (1958–1993 m.in. Żuk). 1979–1981 fabryka zatrudniała ok. 11–12 tys. pracowników.

10 VII 1980 z powodu obniżenia premii nastroje strajkowe pojawiły się na Wydz. Tłoczni i Montażu; 11 VII strajk rozpoczęty na Wydz. Tłoczni objął cały zakład. Postulaty dot. m.in. podwyżki płac, poprawy zaopatrzenia w artykuły mięsne, zniesienia cen komercyjnych, wyrównania dodatku rodzinnego do wysokości zasiłków wypłacanych pracownikom MO i WP, uniezależnienia zw. zaw. od administracji i aparatu partyjnego PZPR. 12 VII wyłoniono 21–22 przedstawicieli załogi. 14 VII załoga wybrała nowe przedstawicielstwo (29 osób) z przew. Stanisławem Danielem, przerwano strajk i rozpoczęto negocjacje, 16 VII zakończone podpisaniem porozumienia z dyr. FSC; wywalczono m.in. podwyżkę płac i gwarancję bezpieczeństwa dla strajkujących. 18 VII odbyło się spotkanie przedstawicieli załogi z wojewodą lubelskim dot. postulatów zgłoszonych pod adresem władz woj.

3 IX 1980 przedstawicielstwo załogi z okresu strajków lipcowych przekształciło się w Założycielski Komitet Robotniczy. Początkowy skład prezydium ZKR: przew. S. Daniel, wiceprzew. Julian Dziura, sekretarz Wiesława Karykowska oraz Teodor Basak, Jan Łaz i Aleksandra Wójtowicz. 5 IX S. Daniel i J. Dziura pojechali do Gdańska, gdzie nawiązali kontakt z MKS. 10 IX S. Daniel został

wiceprzew. Międzyzakładowego Środkowo-Wschodniego Komitetu Założycielskiego NSZZ, nast. powołany też do KKP (sprawy płacowe). Od X-XI 1980 skład prezydium ZKR: przew. Lucjan Kalita, z-ca przew. Julian Dziura, oraz Teodor Basak, Wiesława Karykowska, Jan Łaz, Aleksandra Wójtowicz i Bogdan Zieliński, w prezydium prawd. także S. Daniel.

W poł. X 1980 w świetlicy narzędziowni zawieszono pierwszy krzyż w zakładzie. 13-15 XI 1980 w FSC zorganizowano ogólnopolskie spotkanie ok. 200 przedstawicieli „S” z 86 kluczowych zakładów przemysłu elektromaszynowego, na którym utworzono zespół ds. prowadzenia rozmów z komisją rządową.

8 I 1981 Zakładowe Zebranie Delegatów wyłoniło 15-osobową KZ; w prezydium znaleźli się: T. Basak (przew.), S. Daniel (z-ca ds. interwencyjno-postulatowych), J. Dziura (z-ca ds. organizacyjno-prawnych), Piotr Branica, W. Karykowska, Roman Lis i J. Łaz; ponadto w KZ: Andrzej Grabowski, Waldemar Janiak, Ryszard Koczkodaj, Adam Pajdosz, Roman Partyka, Bronisław Wituch, Bogdan Zieliński i Teresa Żuk-Haławin. „S” zrzeszała w tym czasie 9,5 tys. związkowców. 29 I 1981 zaczęto wydawać pismo „Biuletyn Informacyjny Założycielskiego Komitetu Robotniczego NSZZ «Solidarność» FSC Lublin” (od III 1981 jako „Biuletyn Informacyjny NSZZ «Solidarność» FSC Lublin”).

6 II 1981 dokonano poświęcenia lokalu. 6/7 II 1981 w FSC odbyło się zebranie MKZ Regionu Środkowo-Wschodniego, podczas którego doszło do zmian w prezydium MKZ (m.in. dymisja przew. Regionu Czesława Niezgody oraz pochodzącego z FSC wiceprzew. S. Daniela). 24-30 III 1981, w czasie kryzysu bydgoskiego, MKZ przeniósł swoją siedzibę do FSC; 27 III załoga FSC wzięła udział w ogólnopolskim strajku ostrzegawczym.

14 IV 1981 podpisano porozumienie z KZ Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przewidujące wymianę informacji i materiałów związkowych, uzgadnianie stanowisk w sprawach związkowych organizowanie wspólnych akcji i dyskusji oraz wzajemną pomoc, w pracy związkowej. Podczas I WZD Regionu Środkowo-Wschodniego (IV - V 1981) FSC

reprezentowało 20 delegatów; 3 z nich (S. Daniel, J. Dziura i R. Pakuła) weszło w skład ZR; 2 osoby z FSC zostały delegatami na I KZD (T. Basak i S. Daniel).

Wiec „S” zorganizowany 30 IV 1981 z udziałem ok. 900 pracowników, poświęcony Świętu Pracy, był świadomym zerwaniem z komunistyczną tradycją pierwszomajowych pochodów. W V 1981 przeprowadzono wybory do Rady Pracowniczej FSC, zainicjowanej przez „S” i liczącej 83 przedstawicieli załogi; w prezydium rady znaleźli się m.in.: R. Pakuła (przew.), Zbigniew Prus (z-ca) i Wanda Włoch (sekretarz); członek prezydium Rudolf Rybak został 7 X 1981 przew. Regionalnej Komisji Porozumiewawczej Rad Pracowniczych Regionu Środkowo-Wschodniego.

Ważną rangę nadano obchodom 1. rocznicy strajku w VII 1980. 14 VII 1981 przy bramie głównej odsłonięto tablicę pamiątkową oraz odprawiono mszę na placu przed biurowcem (na zewnątrz fabryki), pod przewodnictwem bp. pomocniczego ks. Zygmunta Kamińskiego, który poświęcił sztandar zakładowej „S”.

W odpowiedzi na nagonkę towarzyszącą *Postaniu do ludzi pracy Europy Wschodniej*, 21 IX 1981 KZ FSC wystosowała list do Związkowej Organizacji Fabrycznej Zakładów Samochodowych im. Lichaczowa (ZiŁ) w Moskwie, zapraszający delegację z Moskwy do złożenia wizyty i nawiązania współpracy.

13 XII 1981 internowani zostali 4 działacze „S” FSC: T. Basak (do 12 III 1982), S. Daniel (do 30 IV 1982), J. Dziura (do 7 IX 1982) i Lucjan Kalita (do 10 V 1982); 24 XII 1981 internowany został R. Koczkodaj, któremu 16 IV 1982 internowanie zamieniono na tymczasowe aresztowanie (zwolniony 11 lub 12 X 1982).

14–17 XII 1981 ok. 6 tys. osób pracowników FSC podjęło strajk przeciw wprowadzeniu stanu wojennego. W składzie Zakładowego Komitetu Strajkowego: Zdzisław Barszczewski (przew.), Piotr Augustowski, Tadeusz Bednarski, Józef Chinek, Lech Ciężki, Stefan Golec, Ryszard Hać, Władysław Koleniec, Ryszard Koziół, Eugeniusz Niezgoda, Zdzisław Lesiuk,

Stanisław Lusawa, Andrzej Malicki, Alfred Pluta, Kazimierz Szczurowski, Zygmunt Welo, Józef Zaguła, Zofia Zimińska i Henryk Żurawski. 15 XII odprawiono mszę dla strajkujących. 17 XII 1981, ok. godz. 3.00, strajk przerwało wkroczenie WP, ZOMO i SB. Wg SB, zatrzymano 11 osób, 2 internowano, 7 aresztowano, a 26 osób zwolniono z pracy.

22 XII 1981 pod zarzutem przywództwa w grudniowym strajku aresztowany został L. Ciężki, którego 10 II 1982 Sąd Wojewódzki w Lublinie skazał na 1,5 roku pozbawienia wolności w zawieszeniu; 21 VI 1982 SN zmienił wyrok, uchylając zawieszenie.

12 III 1982 Prokuratura Rejonowa w Lublinie wszczęła śledztwo dot. zorganizowania i kierowania strajkiem. 26 III 1982 aresztowani zostali: Z. Barszczewski i J. Zaguła; 16 IV 1982 R. Koczkodaj. 11 X 1982 Sąd Rejonowy w Lublinie skazał: Z. Barszczewskiego na 2 lata pozbawienia wolności w zawieszeniu, Eugeniusza Budzyńskiego na 1,5 roku pozbawienia wolności w zawieszeniu, R. Koczkodaj i J. Zagułę na 3 mies. pozbawienia wolności (z zaliczeniem aresztu na poczet kary) oraz T. Bednarskiego i W. Karykowską na grzywny.

14 XII 1981 przew. KS Zdzisław Barszczewski wyniósł z FSC sztandar związkowy, który został ukryty w mieszkaniu na terenie dzielnicy Czechów; od I 1982 sztandar ukrywał Henryk Kasperek we wsi Niemce k. Lublina; wiosną 1989 [ks.](#) Zbigniew Kuzia przywiózł sztandar do parafii MBKP w Lublinie; w 1989 powrócił do FSC.

W IV 1982 Piotr Dudziak i Janusz Lato zainicjowali wydawanie podziemnego pisma „Biuletyn Informacyjny Tymczasowej Komisji Zakładowej NSZZ «Solidarność» FSC Lublin”, które ukazywało się do V 1986.

Wiosną 1982 zawiązana została Tymczasowa KZ, działająca do ok. 1987, w składzie: P. Dudziak, Józef Koziół, J. Lato, Józef Muzyka, Czesław Olcha, Józef Trąbka, Kazimiera Zagojska, H. Żurawski. W pracach TKZ uczestniczył aktywnie Bernard Nowak (nie będący pracownikiem FSC), który jednocześnie przejął redagowanie i drukowanie „Biuletynu”.

1983–1989 Rada Pracownicza FSC była zdominowana przez działaczy „S”, m.in.: J. Dziura (1983–1985 z-ca przew.), K. Zagojska (1983–1985 sekretarz), Tadeusz Mańka (1985–1987 sekretarz, 1987–1989 przew.). Prawdopodobnie w 1985 T. Mańka wszedł w skład podziemnego TZR Środkowo-Wschodniego. W IV 1988 zainicjowano wydawanie pisma „Victoria. FSC – Lublin. Biuletyn Informacyjny” (ukazywało się do III 1989). 27 i 31 VIII 1988 załoga FSC przeprowadziła dwukrotnie strajk solidarnościowy.

10 IX 1988 podczas zebrania pracowników FSC wybrano [Komitet Założycielski „S”](#) w składzie: Z. Barszczewski, Stanisław Bączek, J. Dziura, Tadeusz Fijałkowski, Eugeniusz Kucio, Józef Kurlak, J. Lato, J. Muzyka, Marek Okołatowicz, Cz. Olcha, Adela Szadkowska i H. Żurawski. 13 IX 1988 KZ złożył wniosek o rejestrację do Sądu Wojewódzkiego w Lublinie; 14 IX sąd odmówił rejestracji; 11 XI 1988 w rozprawie rewizyjnej SN utrzymał wyrok w mocy.

24 IX 1988 w skład Komitetu Założycielskiego dokooptowani zostali: Henryk Boguta, Tadeusz Grzegorzewski, Henryk Kowalski, Jerzy Kulpa, Tadeusz Olcha i Waldemar Szczepaniec. 29 I 1989 T. Mańka znalazł się w gronie 5 ujawnionych członków TZR.

4 III 1989 Komitet Założycielski „S” wybrał ze swego grona prezydium w składzie: J. Dziura (koordynator; 6 IV 1989 zrezygnował z udziału w KZ), J. Muzyka, M. Okołatowicz i A. Szadkowska. 4 VI 1989 T. Mańka został posłem z listy KO. 20 VI 1989 WZD „S” FSC wybrało nową KZ, w składzie: T. Mańka (przew.), K. Zagojska (z-ca przew.), Waldemar Szczepaniec (z-ca przew.), Józef Wilkołaski (sekretarz) oraz Marian Aleksandrowicz, T. Basak, Andrzej Chrzastowski, H. Chwała, S. Daniel, Józef Daniluk, Jan Gdula, Witold Grabarczuk, Jerzy Jeżewicz, J. Koziół, L. Krasowski, L. Kuśmierzak, J. Lato, S. Lusawa, Teresa Łasocha, M. Majkowski, J. Marcinkowski, J. Muzyka, Cz. Olcha, T. Olcha, Tadeusz Popławski i Andrzej Ziolo.

W 1989 zmieniono nazwę zakładu na Fabryka Samochodów w Lublinie (usuwając B. Bieruta jako patrona); 1995 przedsiębiorstwo sprywatyzowano. 1995–2001 większość

zakładu została sprzedana Daewoo Motor Polska Sp. z o.o.; z pozostałej części zakładu utworzono Przedsiębiorstwo Państwowe FS-Holding. Po upadku DMP na terenie dawnej FSC/FS powstało kilkadziesiąt spółek produkcyjnych (w 2014 działało ok. 50 spółek), gł. zw. z przemysłem motoryzacyjnym i metalowym. Upadek DMP spowodował gwałtowny spadek zatrudnienia (w 2001 pracowało ok. 1,7 tys. osób, 2007 – ok. 1 tys.). W 2018 w spółkach dawnej FSC/FS zatrudnionych było ok. 3,5 tys. osób. „S” zrzeszała ok. 180 związkowców.

1966–1989 fabrykę rozpracowywał Wydz. III/Wydz. V KW MO/WUSW w Lublinie w ramach SO krypt. Żuk; 1982–1983 „S” FSC była rozpracowywana przez Wydz. V KW MO/WUSW w Lublinie w ramach SOS krypt. [Biuletyn](#) oraz 1988–1989 przez Wydz. V WUSW w Lublinie w ramach SOS krypt. Działacze.

Marcin Dąbrowski

[Region Środkowo-Wschodni, Lublin](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)